
Vid
Kejserliga Alexanders Universitetets
SORGEFEST
den 24 Maj 1865,
med anledning af dess Höge Kanslers
Hans Kejserliga Höghet Thronföljaren,
Cesarevitsch och Storfursten
Nikolai Alexandrovitsch's
dödliga frånfälle.

Vid

Kejserliga Alexanders Universitetets

SORGEFEST

den 24 Maj 1865,

med anledning af dess Höge Kanslers

Hans Kejserliga Höghet Thronföljaren,

Cesarevitsch och Storfursten

Nikolai Alexandrovitsch's

dödliga frånfälle.

Helsingissä. Suomsl. Kirjall. Seuran kirjapainossa. 1865.

Förord till den elektroniska utgåvan

Denna skrift, som tillhör Universiteit Gent, har scannats av Google Books. Det anpassades för Projekt Runeberg i april 2013 av Bert H.

Då en blidare årstids första förebud nalkades den höga norden, då vinterns isande kyla, som omgifvit våra bygder, begynte vika för glöden af vårsolens strålar och ljusa bilder från naturens stundande högtidstimmar redan

skimrade for menniskans längtande blickar, då kom till oss från vårens hemland ett budskap, som högt och hemskt förkunnade, huru snabbt glansen af jordlifvets fullaste fägring bleknar, huru våra skönaste förhoppningar vissnande sjunka ner för en vink af Allhärjarens kalla hand.

Den unge Furste, som var utsedd att engång bära kejsarespiran öfver jordens största rike, Arfvingen till Rysslands, Polens, Finlands förenade Troner är icke mer. Under Italiens milda himmel, der med hvarje andetag helsans balsam tycktes ingjuta sig i hans ådror, har Han, efter den Högstes för oss dolda rådslag, blifvit bortkallad från det jordiska lifvet; Han har bortgått i blomman af sin ålder, i en ålder, då hos ynglingen aningar vakna om mannens och medborgarens förestående pligter, hos Furstesonen föreställningen om Hans kallelses omätliga vidd begynner ikläda sig bestämdare form och gestalt.

Detta dödsengelns oväntade, förfärliga slag, som träffat den ädle Fadren, vår högtälskade Kejsare och Storfurste, i Hans varmaste kärlek, Hans ljufvaste förhoppning, som för den kärleksfullaste Moder är en källa till tärande, bitter saknad och sorg, för den ungdomliga syskonkretsen en förlust, som endast med djupaste smärta kan bäras; — huru skulle ej detta slag äfven drabba de miljoners hjertan, hvilkas tillgifvenhet den hädangångne Fursten i så rikt mått egde, huru skulle denna olycka ej finna genljud i alla goda medborgares renaste känslor!

Hvarje medlem af det Finska Folket skall djupt känna hela vidden af denna sorg, dessa krossade förhoppningar; men om det höfves något samfund framför andra att gifva bestämdare uttryck åt denna stämning af smärta och saknad, att åt den unga Fursten egna en af tacksamheten frammanad minnesgärd, så är detFinlands Universitet, hvars högsta styrelse i tio års tid omgafs af glansen och anseendet af Kejsaresonens namn och hvars hela verksamhet derigenom erhöll det högsta erkännande, det kraftigaste stöd från tronen och dess närmaste grannskap.

I Hans Majestät Kejsarens nådiga beslut, att till Dess efterträdare såsom Kansler för Alexanders-Universitetet utse Dess förstfödde högtälskade Son och Tronföljare, skall Universitetet alltid vörda ett af de många vedermälen af faderlig omsorg, denna upplysningens plantskola fått emottaga från Hans mäktiga hand, Hans ädla hjerta.

Den unge Kanslerns ålder och ifriga förberedelser för framtida verksamhet hade väl ännu ej tillåtit honom att personligen lägga hand vid Universitetets styrelse; men det var Hans redan uttalade afsigt att i den närmaste framtiden skänka densamma omedelbar uppmärksamhet; också hade han redan omsorgsfullt gjort sig förtrogen med Högskolans föregående öden och utveckling samt närvarande inrättning i dess vigtigaste detaljer. Sitt deltagande för dess val visade den unge Fursten, då han den 24 Juni 1857 hedrade Universitetet med ett kort besök, likasom Han under en utflygt om sommaren 1858 till Saimens och Finska vikens stränder var i tillfälle att yttra den lifligaste välvilja för detta land.

Då Universitetets Vice Kansler och Konsistorium i underdånig adress lyckönskade Honom till Hans den 20 September 1859 uppnådda myndighet, behagade Han derå afgifva följande nådiga svar: „Herr Vice-Kansler! Med synnerlig tillfredsställelse har Jag genom Eder emottagit Consistorii vid Alexanders-Universitetet lyckönskan till min uppnådde myndighet. De känslor af innerlig tillgifvenhet för Min person, som härvid af Consistorium uttalats, hafva för mitt hjerta varit lika glädjande och dyrbara, som Mina välönskningar till nya framsteg för Universitetet på vetenskapernas och den sanna upplysningens fält äro uppriktiga och varma. I fullt medvetande om vigten af mitt åliggande att befordra uppnåendet af Universitetets ädla mål och medverka till dess förkofran, skall jag, efter föredöme af Min Faderfader och Fader, städse låta bemödandet härom blifva en för mitt hjerta kär pligt — Jag uppdrager åt Eder, Herr Vice-Kansler, att för Consistorium Academicum tolka min innerliga erkänsla för dess lyckönskan och Mitt varma deltagande för Universitetets sträfvanden. TsarskoeSelo, den $^{14}/_{26}$ September 1859. NIKOLAI.”

Endast några månader hafva förflutit, sedan Universitetet betygade sitt deltagande, sin glädje öfver den fröjdefulla tilldragelse, då dess Höge Kansler till sin trolofvade brud utkorat den högborna, älskvärda Konungadotter, som vunnitHans hjerta och med Honom skulle dela kronans glans och folkens kärlek. Med säker ungdomlig hand hade Han i Florens den $^{28\ \text{November}}/_{10\ \text{December}}$ sistlidet år undertecknat det nådiga svaret å

denna underdåniga lyckönskan till det nyligen knutna heliga bandet. Men detta band har brustit, handen är domnad och det ädla hjerta, som nyss slog så varmt och drömde om en framtid full af jordens lycka och sällhet, är nu ett stoft, med en verld af rika förhoppningar gömdt i sarkofagen: och vid det ännu icke tillslutna grifthvalfvet frågar sig fosterlandsvännen, frågar sig medborgaren med vördnad för försynens vilja, hvad godt och ädelt inneburo dessa förhoppningar, i hvad mån kunde man af den unge Furstens personlighet, af hans föregående sträfvanden sluta till hans framtida uppträdande på verldshändelsernas skådeplats? Likasom den djupsinnige forskaren, om han blott under några flygtiga stunder i sitt synglas får uppfånga en stjernas snabba lopp, beräknar dess bana, dess störingar för sekler, för alla tider, och med säker hand tecknar kretsen för dess tåg genom verldsrymden, så anar äfven menniskokännaren af en ynglings första sjelfständiga steg på lifvets firmament till den sannolika gången af hans lefnadsbana, till de störingar för hvilka hans vandring i verlden, i följd af hans själs böjelser och drifter, skall blifva utsatt, till den plats han engång i häfderna skall intaga. Hans ödens ostadiga, vexlande skiften skall väl ingen visdom förmå förtälja på förhand; ty sådana ligga dolda i Gudomens hand; men hvad som gömmes i ynglingens bröst, godt eller ondt, kraft eller svaghet, skall vid otaliga tillfällen blixtra fram och låta kasta anande blickar bakom hans framtids dunkla slöja. Den kraft, hvarmed sonen tyglade ett obändigt djur, gaf Macedoniern anledning att utropa: sök dig ett annat rike! Macedonien är för litet för dig! Och sonen sökte och blef — Alexander den Store. När Svea-Konungen Carl IX, böjd af år och bekymmer, öfvervägde hvad allt ännu för honom återstode att göra, uttalade han med ljusnad blick, då den föll på den hoppfulle sonen, de profetiska orden: *Ille faciet!* och sonen bär i historien det stora namnet Gustaf II Adolf.

Det är icke mera i våra dagar såsom fordom, att endast genom lysande vapenbragder ett stort regentnamn kan vinnas och upprätthållas. Den hugstore Drotten förkunnar ej mera för sitt folk, att han och hans män

„Härjade land, dem ingen vinter Härjat, och foro längre än sommaren far.” Nej! säger han: „Fred skydda jag vill.Vidgade hyddor, sparda lunder, Tegar af guldax vare mig segrar nu. Gro skall i mitt hägnade land Hvad ljuft, hvad mildt i menniskobröst blef sådt, Svagheten blomma trygg och kraften, Sparande svärdet, glädas att skona blott.”

Mera än krigarens segerrika svärd väger den vishet, som åt folk och land vet att bevara en ärofull freds välsignelse, högre än vördnaden för förfädrens åldriga lagar och inrättningar skattas den aktning för det rättas eviga lagar, som förmår i andefattiga samhällsformer ingjuta ny lifskraft och gifva dem en efter det framskridna tidsmedvetandets behof afpassad omgestaltning; regenten vill ej mera se i sina undersåter blinda slafvar för sin viljas nycker, men upplyste medborgare, hvilkas högsta väl Försynen lagt i hans hand att värna och vårda.

Ej mera i våra dagar såsom fordom uppfostras furstesönerna på slagfälten, och fält- och krigsväsendet äro ej mera de enda sidor af lifvet, hvarmed det lönar mödan att göra dem förtrogna. Mera än någon annan behöfva de nu mångsidiga, grundliga insigter; hela deras uppfostran åsyftar att bilda dem till kunskapsrike män; och i sjelfva verket, huru många sådane regenter intaga ej i denna stund Europas troner!

Men kunskap är en död bokstaf i handlingens verld, om den ej uppbäres af lefvande rättskänsla, af klart medvetande om dyra pligters helgd. Och denna rätts- och pligtkänsla, som innefattar alla regentens såväl som medborgarens högsta dygder, huru kan den säkrare väckas, utbildas, stadgas, än genom den föresyn, som dagligen förehålles den uppvexande ynglingens blickar, han vare sedan arfvinge till en Tron eller ett tjäll.

Huru lyckligt lottad var ej vår begråtne, djupt saknade Tronföljare och Kansler i alla dessa hänseenden. Alla, som haft lyckan att omgifva Hans person, tala med värma om det allvar, den ihärdighet, hvarmed han i vetandets skilda grenar sökte göra sig hemmastadd, med hänförelse om de ädla och upphöjda tänkesätt, som lifvade Hans sinne, den samvetsgrannhet och vänliga mildhet, som prydde hela Hans väsende. Och i hvilken ynglingasjäl måste ej outplånligt fästas förädlande intryck af de stora händelser och regeringshandlingar, som gjort Alexander II:s regering så välsignelse- och framtidsrik för Hans folk, som tillvunnit honom samtidens vördnad och skola bereda honom efterverldensbeundran? I hvilken Tronarfvinges hjerta skulle väl ädlare frön kunna gro, högstämdare känslor frodas, än hos Sonen till Alexander II, som, ädel och högsinnad, med aldrig svigtande mod

har till stadigt ögonmärke Sitt vidsträckta rikes välfärd och framåtskridande, Sina folks sanna lycka och trefnad. Derföre känna de äfven Hans sorg i sitt hjerta, och slutande sig fastare till den älskade Landsfadren blicka de förhoppningsfullt upp till den ädla krans af blomstrande Söner, som omgifver Honom, som fröjdar Hans fadershjerta. O! må de göra Honom sorgens börda lättare att bära.

Men jag befarar, att jag redan går de talare i förväg, hvilka vid den instundande festen i morgon skola å universitetets vägnar uppträda. Vältaligare, än jag det förmår, skola vid detta tillfälle professoren i finsk, rysk och nordisk historie, doktor *Zacharias Topelius* på svenska språket och docenten i finska språket och litteraturen, magister *Julius Leopold Fredrik Krohn* på sistnämnde språk tolka vår sorg och vår saknad. Mitt värf är endast att hos den bildade allmänheten vördsamt anhålla, det densamma med sin deltagande närvaro ville höja betydelsen af denna solenna minnesfest.

Kärt och hugnande hade det varit för universitetet att vid detta sorgliga tillfälle få se närvarande Minister-Statssekreteraren, Verklige Geheimerådet, Ledamoten i Rikskonseljen, Kammarherren, Riddaren af många höga ordnar, Hans Excellens Grefve Alexander Armfelt, hvilken såsom Alexanders-Universitetets tjenstförrättande Kansler stått Hans Kejserliga Höghet Tronföljaren, universitetets hädangångne Höge Kansler, så nära; men qvarhållen af vigtiga värf i Kejsarestaden har han ej kunnat skänka oss hoppet om en sådan förmån.

Vördnadsfullt anhållande, att Universitetets Vice Kansler, Generalen af Infanteriet, Riddaren af många höga ordnar, Hans Excellens Friherre Johan Reinhold Munck ville öfvervara högtidligheten, äro vi förvissade, att han, som med fadershjerta delar Universitetets glädje och sorg, äfven skall vid denna sorgefest anföra universitetsstaten i den procession, som från konsistorii sessionsrum afgår till solennitetssalen.

Att med sin närvaro hedra vår fest hafve vi äran att vördnadsfullt inbjuda Finlands General-Guvernör, Ordföranden i Kejserliga Senaten för Finland, Generalen af Infanteriet, Ledamoten i Rikskonseljen, Riddaren af många höga ordnar, Hans Excellens Friherre Platon Ivanowitsch Rokassovsky, äfvensom Kejserliga Senatens Herrar vice Ordförande, Ledamöter och Prokurator samt Hans Högvördighet, Erkebiskopen i Finland.Vördsamt och vänligen inbjude vi likaledes till bivistande af festen Länets Herr Guvernör, här å orten vistande Generalspersoner och Militärbefälhafvare, Kejserliga Senatens Embetsmän, alla öfriga Embetsverks Chefer, Embets- och Tjenstemän, Stadens vördiga Presterskap och Skollärare, Borgmästare och Råd, Handlande och Borgerskap samt den Studerande ungdomen — äfvensom andre Vetenskapernas Gynnare och Vänner.

Samlingen sker i morgon kl. 11 f. m. i Universitetets solennitetssal. Universitetsstaten samlas i konsistorii sessionsrum kl. $^{1}/_{2}$ till 11.

Helsingfors den 23 Maj 1865.

A. E. Arppe.
Universitetets n. v. Rektor.

*

MINNESORD,

uttalade af

Z. TOPELIUS,

professor i finsk, rysk och nordisk historia.

”Requiem æternam dona eis, Domine, et lux perpetua luceat eis!”

Så genomandad af ett evigt lif, Uppstämmer dagens sköna hymn sin fridsbön På grafvarna, der de bortgångne sofva. Och den i stoftet fångna menskoanden, Som fridlös vankar mellan hopp och fruktan I vexlingarnas verld, han vänder sig Från stundens villor, stundens lidelser, Att lyss på harmonierna, och suckar Med samma längtan: Requiem æternam!

I denna, ofta rosenprydda sal, Der vår och ungdom firat sina fester, Der glada toner dansat öfver strängen, Der lagern krönt så mången ynglings lockar Och der så ofta grånad visdom talat Det höga skaparordet: Varde ljus! Der stiger Sorgen nu i vårens solsken Allvarlig på florhöljda talarstolen Och bryter från Parnassens unga grönska Ej lager nu, men en cypress, att läggas I doft af kärlek på en ynglings graf.

Uti det finska lärosätets namn Vi helsa denna sarkofag, som gömmer Dess sånggudinnors främste Skyddare, Han, hvilken, främst i ynglingames rad, Var kallad att en dag, som icke kom, Sjelf man, beherrska män i detta land.Oss, som vid Finlands universitet Sett vetenskapens ädla skördar gro Omhuldade af våra furstars hägn, Oss var den unge Furstesonen kär Med bördens och med egen bildnings rätt. I tredje led — son efter far — var han Den främste vårdarn af den nordligaste Ljuskälla, som på jorden blifvit danad Att vattna öknarna i menskors bröst.

Ett halft århundrade har snart förgått, Sen Rysslands, Finlands förste ALEXANDER Förtrodde huldrik detta värf sin broder, Då tjuguårig och af skickelsen Bestämd att engång med titanisk kraft Uppå sin panna fästa Peters krona. När tio år derefter NIKOLAI Var man och herrskare i detta landet, Ihågkom han ett ädelt ungdomsminne Och nämnde högsint arfvingen till riket, Då åttaårig, till vår medlare, Vårt stöd i mången molnomtöcknad tid. I tjugunio år bar ALEXANDER, Den andre af sitt namn, kulturens fana I Finland, frälst ur lågorna af Åbo Och frälst ur tidens faror, som ett löfte Om Finlands nya morgon, — detta löfte, Som sedan manligt, kejserligt han höll.

Sist, när ock Honom var beskärd en krona Af mödor och välsignelser, då såg han Tillbaka på sin ungdomskärlek, såg Framåt på Finlands hopp, och nämnde sonen, Thronarfvingen, tolfårig, riktbegåfvad, Till arfving af sin kärlek och sitt värf.Så var det sed i snart två menskoåldrar, Att den, som Finlands Furste skattat högst, Och den, som stod hans hjerta närmast, den Vardt kallad här att vårda ljusets flamma. Det är ett furstearf, som ej skall glömmas, Så länge dessa ljusa salar berga En gnista lif. Det är en kärlek, värd Friborne männers fria hyllningsgärd.

Förrän en krona, förrän bragders glans Och vetenskapens mognad hunnit smycka Den tredje kejsarynglingen bland oss, Föll, ett och tjuguårig, NIKOLAI, som örnen, Af pilen träffad i sin första flygt. Hans hela lif, det var ett löfte blott, Rikt, tjusande, — och brutet utan brott. Han skulle burit denna kronas arf, Att glänsa genom många tidehvarf. Han skulle skördat hvad hans Fader sått, Han skulle ha fulländat detta verk Af menskorätt och menskolycka, grundadt För seklerna i ALEXANDERS dagar. Allt hvad hans ädle Fader icke hann, Allt hvad vår storraupprörda tid ej kan, Allt hvad den ej förstår och ej uppskattar Och dömer skeft, för det att den ej fattar, Allt detta skulle genom Honom gått Fullbordadt, klarnadt, mognadt och förstådt Till efterverlden, och i höga strider Han hade vuxit stor för alla tider ....

Så skön var denna knopp, som ej slog ut! Allt hvad vi visste om hans korta bana, Var höga föredömen, stora tankar, Allvarlig håg, en barm som klappadeFör ära, sanning, rätt och fosterland; Och när han, tjuguårig, bredde ut Sin famn mot lifvet, slöt han deri ömt Det skönaste en ynglings hjerta drömt, Men blott för att, med Edens port upplåten, Dö, ung och älskad, saknad och begråten.

De döde rida fort. I samma stund Från oceanens vida vattenöknar Ett fasans budskap nått Europas stränder, Att mannen utaf jern, den väldige, Som bröt i fjerran vester slafvens boja, Var fallen, segrande, för nidingshand; I samma stund flög från Savoyens dalar På gnistans vingar bäfvande ett bud, Att österns man, Befriarn ALEXANDER, Som rest sin thron på söndersprängda kedjor Och räddadt menskovärde, stod förkrossad Vid sin förstföddes andelösa stoft. Det var en ny befriare, som kom Att, mäktigast af alla, sönderslita En kedjas länkar, ty

förlossad steg En frigjord ande jublande mot himlen.

Och se, det vardt ett ögonblick helt stilla Uti Europa, — denna sjudande, Dånfyllda härd af folk och lidelser. Vid detta bud blef intet hjerta kallt; Der tystnade förbannelsen på hatets läppar, Der blygdes afunden, der stod begäret, Som kifvades så nyss om makt och njutning, Bestört vid denna unga graf, och trotset, Som nyss förmätet grep i verldens roder, Föll ned på sina knän och tillbad Gud.Det vida Ryssland sörjde. Från Moskwa, Från Nevans öfvergifna kejsarboning, Gick sorgens bud med klockors klang åt öster, Gick öfver fält och stepper, vadade Igenom floderna, dök genom kärren, Flög öfver berg och haf och stadnade Ej förr, än hvarje muskel utaf lifvet Förstelnat i den öde polens is. Från Behrings sund till Bottnens svala bölja, Från Nova Zemlas snöbetäckta fjäll Allt till de dalar, der orangen glöder Vid jordens rygg, det mäktiga Altai, Der lyssna hundra folk, tallösa skaror Af alla tungomål, i alla dagrar Af ljus och skugga, barbari, kultur, På sägnerna från Medelhafvets strand. Hvad hafva alla dessa folk gemensamt? Ej hem, ej språk, ej sed, ej tro, ej Gud. I denna vida rymd bo alla Gudar: De kristnes Gud med Allah, Jehovah; Brahma med Samojedens Num; fetischen Vid sidan af Ostjakens grofva Seid. Men ett förstå de alla: herrskarns ord, Och aldrig förr var detta ord välsignadt Som nu. Och derför, när från thronen ljungar Till dem ett budskap: kläden er i sorg, Ty Herren ryckt från oss vår framtids hopp! — Då fläktar sorgen lik en sommarvind Kring jordens rund och drifver alla dessa Obändiga, vidt skilda böljor samman Uti en enda sjö, — en menskotår!

Längst bort i vester, här på våra klippor Utaf Europas hårdaste granit, Står ock ett folk, som — hur det än må älskaSin egen verld — dock är ett trofast folk, Som frågar vandrarn från sin hyddas dörr: Säg, går det nu vår gode furste väl? — Och hör, då svara klockorna i tornet: Nu har vår gode furste hjertesorg! . . .

Aktning för Sorgen, för den himmelska, Som böjer menskans hufvud, för att handen Ur det fördolda må få plats att lägga Rättfärdighetens krona deruppå! — Vi känna Sorgen. Var ej hon den amma, Som närde vid sin barm vårt finska folk, Som bröt dess hårda bröd, som sjöng dess sång, Som lärde detta folk att älska, lida, Försaka, hoppas, tro! — Och derföre, Ehuru främlingar på maktens höjder, Förstå vi jordens mäktige, som lida; Ja, då förstå vi dem kanhända bäst; Ty också vi ha lidit. . . . Det berättas I våra sagor om en ädel mor. Hon satt en qväll vid dödens dunkla flod Och sörjde, sörjde bittert; ty förblödd Vid hennes sköte låg en älskad son. Förgäfves flöto hennes strida tårar: För detta sår fanns ingen jordisk läkdom; Här stod all konst, all visdom utan råd.

Då sände hon ett bi, ett litet bi, Till stjernorna, att hemta evig läkdom. Och biet flög på trons, på bönens vingar Högt ofvan verldarna till Skaparns famn Och vände åter med så himmelsk honung Ifrån Guds Allmakts knän, att alla tårar Förvandlades i fröjd och ynglingenStod upp förklarad, mera blomstrande Än någonsin, i glansen af den ungdom, Den englaskönhet, som ej vissnar mer.

Så, dyra, höga Moder för vårt folk! Så har ditt Finland tydt den gamla sagan Om dem som gråta vid en älskad graf. — Vid stranden utaf dödens dunkla flod Stod också Du en qväll och såg din älskling Uti hans blomningstimma vissnad bort, Och ingen makt på jorden mer förmår Att läka detta hjertats djupa sår. — Men se, då flyger bönens trogna bi Högt ofvan dessa verldar, som förgås, Till Allförbarmarns knän, att bringa läkdom Och himmelsk sötma ned i smärtans kalk. Upp står den saknade, i kärlekens, I minnets fägring, skönare än förr. Förklaradt är det vackra vemodsdraget, Som ren i lifvet glänste kring hans panna, Likt himlens återsken, och ingen smärta Skall mer omtöckna detta ädla hjerta, Och inga tårar skola skymma mer Den sälla blick Han sänder Dig hit ner.

*

Der speglar sig i Sundets famn Det gröna, glada Köpenhamn. Så fridfull står dess kungaborg, Som hade aldrig nöd och sorg Fördunklat der en vår i glans Och höljt i flor en myrtenkrans. Men vissnad är i vårens dar Den krans Prinsessan Dagmar bar.När Danmarks rike hade höst Och det var natt i hvarje bröst, Då hade Dagmar sol och vår, Då knöt hon myrten i sitt hår, Då glänste hennes blick så huld, Långt mer än kejsarkronors guld Och throners prakt; ty hennes var Den skönsta yngling jorden bar.

Nu är det vår kring Sundets våg, Nu ljusnar åter Danmarks håg; Nu sjunger lärkans glada röst, Men nu har

Dagmars hjerta höst. Som morgonskyn, när i en tår Han droppat ned på jordens vår, Så svann han hän, som molnet far, Den skönsta yngling jorden bar.

Och när hvar bölja glittrar glad I Bältens friska morgonbad, Då frustar der, kanske i dag, En ångare med tunga slag. Hans kejserliga vimpel är Till hälften hissad blott. Han bär På lifvets fråga dödens svar: Den skönsta yngling jorden bar.

Vår, ungdom, skönhet, kärlek, allt Hvad lifvets ljusaste gestalt Har ömt och tjusfullt, — skänk en tår Åt Dagmar då; hon det förstår! Men skänk ej blott din smärtas gärd, Ty hon är lycklig, afundsvärd: Hon älskat, som hon älskad var, Den skönsta yngling jorden bar.Prinsessa, nyss i hoppet vår! Det första helsningsord, som går Att klappa på din kungaborg Från Finlands strand är klädt i sorg. Men hvart din väg i lifvet för, Med hjertats rätt Du oss tillhör, Ty Du, som vi, dock älskat har Den skönsta yngling jorden bar.

*

SURUPUHE

jonka

24 päivänä Toukokuuta 1865

lausui

J. KROHN,

Yliopisten Dosentti.

Ilo ei ole maamme päällä pysyväinen asuja. Se onpi pääsky, vieras kaukaisilta kesämailta, mi hetken visertelee virttään räystäällä ja sitten paremmille ilmoillen pakenee jälleen. Se onpi tuike ylä-ilmain tähtitarhoista, mi välkähtävi synkeässä syksy-yössä, vaan kohta jälleen peittyy pimeytehen.

Jos oisi nämät seinät mielellisnä, kielellisnä, kuin paljon tietäisivät nekin kertoa kuink' ihmis-onni on katoavainen, haihtuvainen. Kuin monta kertaa onpi tässä riemun ääni raikkunut ja toivon säteet säihkynehet silmistä, kuin monta kertaa myös on rinta tässä raskaasti huokaellut huolissaan ja silmät tulvailleet katkeran kaipauksen vesistä.

Vaan kuink' on tässä surtukin, kuin murehdittu, ei ole koskaan ollut suru syvempi, ei koskaan murhe mustempi kuin se mi tänä haikeana hetkenä on mielessämme.

Mi maast' on tullut, maaksi sen on muuttuminen jälleen. Mi maailmahan syntyi, kasvaa, varttuu, kukoistavi, ja sitten raukee, riutuu, kuolee. Näin luonnon ikilaki säätää, ja ihmissydän, josko verta vuotain, tyytyy siihen.

Me kaipailemme, vaan emme kaipaele katkerasti, kun vanha tammi murtuu murskana. Onhan se tehnyt tehtävänsä, ollut suojana suloisena päivän helteestä, ja lintusille suonut asuinsijaa armasta.

Me kaipailemme, vaan emme kaipaele katkerasti, kun syksyn tullen kukat kuihtuu, lehdet lakastuu ja paljahana seisoo pelto leikattu. Ovathan tehneet tehtävänsä, ilahutelleet ihmismieltä hajullaan, kauneudellaan, ja

ahdannehet aitat hedelmillään, viljoillansa.

Me kaipailemme, vaan emme kaipaele katkerasti, kun maansa hyödyttänyt vanhus nukkuu kuolemaan. Onhan se tehnyt tehtävänsä, kylvänyt siunausta kansalaisilleen, ja kuin väsynyt työmies lepää hän nyt pitkän päivän vaivoista.

Vaan koska myrsky viherjöivän vesan katkaisee, kun halla herjaa viljan, kyntömiehen toivot kadottain, kun Tuoni tempaa nuorukaisen kukoistukseltaan, silloin ei sydän tuskissahan voikaan kohta tyytyä, silloin on karvas, katkerainen kaipauksensa.Meilläkin oli vesa nuori nousemassa, meillekin virpi viherjöivä yleni,—jalosta juuresta se nousi, yleni solakkana, suorana, ja kansa kaikki toivoi siitä tammen vahvan varttuvan, min latva kohoaisi korkealle pilvein kumppaliksi, mi sadoin lehvin leviäisi maan tukevaksi turvaksi, varjoksi virvoittelevaksi. — Meilläkin oli touko kallis kasvamassa,—jo heilueli korkein korsin, jo heristeli toivorikkain tähkäpäin, ja kansa kaikki toivoi siitä elantoa tuhansille, miljonille. — Meill' oli nuorukainen kauneimmassa kukoistuksessaan, — jo oli kypsymäisillänsä mieheksi, ja kansa kaikki toivoi ett' oli kerran astuva Hän Isän askelin, ett' oli Isän alkamaa jaloa työtä täyttävä, kansainsa lukemattomien, maittensa äärettömäin siunaukseksi ja iki-onneksi.

Meill' oli — ei ole suotu meidän enää sanoa: meill' on! Vesamme vihannan on myrsky murtanut, toukomme herjannunna julma halla, ja nuorukaisen, kansain lemmen, toivon, on temmannunna Tuonen käsi armoton!

Ijäksi sammuneet on Toivon kirkkaat säteet meiltä, ja ainoasti Muisto lievittää surumme synkeyttä, kuin kuu vaaleaposki, päivän mailleen mentyä, valaisee yötä.

Min mainitsevi Muisto Vainajamme teoista? Kukalta puhkeevalta vaadi hedelmiä! Päivältä koittavalta kysy kuin paljon levitellyt onpi valoa! Se kukan työnä, toimena sydämessänsä valmistella syksyn hedelmää, se aamun ansiona ett' on virittänyt päivän sätehet.

Vaan kukka kuitenkin jo ilmoittaa tulevan hedelmänsä laadun ja aamu päivän ilmaa ennustaa.

Min ennusti tää kukkasemme kuihtunut? Min tiesi aamu pimeähän peittynyt? — Tään kukan sydämessä kasvoi salaisesti jaloimmat, suloisimmat hedelmät. Tää aamu koitti kirkkahasti kuin kesäpäivä lämmin, elähyttäväinen koittavi.

Mit' onpi ihmissydämessä avut kaikki, jos ei elantoaan ne ime uskosta, rakkaudesta Herraan Jumalaan. Ne ovat kuin Saharan nurmi pettäväinen, — vihanta, kukoistava kevätsateilla, vaan polttavainen hietikkö, kun kiusausten Samum kerran niihin hengähtää. — Mi tämän nuorukaisen sydämessä kasvoi hyvää ruohoa, se kasvoi kaikki jumalisuuden virvoittelevaisen lähteen reunalla. Järkkymätönnä piti Hän kiinni uskostaan ja kirkkonsa ulkonaisiakin menoja Hän täytti hartahasti, vaan Hänen lempeässä, tyynessä mielessänsä ei ollut sijaa sille vihalle, mi vainoo niitä jotka yhteisehen taivaan kotihin vaeltaa eri tietään.

Lähinnä Jumalaa, mit' onpi kalliimpata ihmisellä kuin oma maansa, kuin isien maa. Ja kuinka voimallisna paloi maansa rakkaus kaivatun Vainajammesydämessä, ei kuitenkaan riehuavaisna, kaikkea hävittäväisnä tulipalona, vaan lämmittelevänä, valorikkahana valkiana. Venäjän muisto aina täytti Hänen mielensä. Vieraita maita ihmetellen lapsen uuteliaalla mielellä, Hän aina kuitenkin rakkaudella muisti nuot oman maansa äärettömät tasangot, Hän puhui ylpeillen Venäen sotamiesten uskollisesta, urhokkaasta mielestä, ja piti esikuvinansa maansa suuret, muinaiset Hallitsijat. Kun jotain hyvää, ihanata nähdessään Hän sydämessään riemastui, niin sanoi siinä aina tuntuvan kuin olisi se jotain ennen nähtyä, kuin oisi jotain kotimaista. Morsiamessansakin Hän luuli näkevänsä Venäläistä ulkomuotoa ja Venäläistä mielenluonnetta. Vaan tämä palavainen rakkautensa suurimpaan, mahtavimpaan niistä kansoista, joiden isäksi Hän kerran oli tuleva, ei sulkenut Hänen sydämestään rakkautta muihin pienempiin, Hänen vastaisehen hoimehensa uskottuihin. Jos Venäläinen olikin Hänellä esikoisena, niin piti muutkin kansansa Hän rakkahina lapsinaan. Meidänkin laitoksia, olojamme Hän tarkoin tiedusteli, niin että vasta voisi ohjailla oikein Suomenkin kansan kulkua. Hän kerran kulkeissansa Saimaan saarisilla vesillä, kyseli paljon kansan elämästä, tavoista, ja varsinkin mielellänsä kuulusteli Kalevalasta Suomalaisten jaloimmasta hengentuotteesta. Ja viime vuosinansa Hän monta kertaa ilmoitteli harrasta haluaan taas päästäksensä Suomeen tutustumahan meidän kanssamme ja kiinnittämään siteillä rakkauden sydämemme itseensä.

Ja Hänen puolehensa kenenkä sydän voikkaan olla taipumatta? Solakka vartalonsa, ihanat, lempeät kasvot, leveä, puhdas otsa, suurien silmäin kirkas, mielevä, suloinen katsanto, tuo nuoruuden vieno kukoistus, ne kaikki kaukaa katsojaakin lumoutti ensinäöllä. Vaan kelle oli suotu Hänen tyyntä, rakastavaista sydäntänsä nähdä likempätä, sen rakkaus Hänehen kiintyi ikipäivikseen. Ja kuinka lempeästi, kuinka sulavasti osoitti Hänkin suosiotaan niille joita rakasti. Vaan rakkauttaan ei Hän tuhlannutkaan semmoisille, jotka mielitellen mairitellen tahtoivat luikerrella Hälle sydämeen. Kun oudon nimeä mainittihin Hän aina kysyi kaikkein ensiksi: Onko se kunnon mies? Se avu Hänen silmissänsä peitti monta puutetta. Vaan kunnoton imartelija, valehtelija ne oli Hänen sydämelleen inhona ja vaivoin voi Hän niiden näköäkään kärsiä.

Sydämen harras, hyvä tahto on ensi ehto kaikkeen hyvään tekohon. Vaan ilman tietoin valaisevaa valoa paraskin tahto hapuroivi pimeässä ja särkee mitä tahtoo rakentaa. Sen opin oli jalo opettaja syvähän nuorukaisen mieleen piirtänyt. Ei ollut nuori Ruhtinaamme niitä henkiä, mit levotonna tiedustelevat totuuden salaisia sääntöjä ja janoavat tietoa kuin lehtokoivu kaikin voimin valoon

pyrkivi. Vaan Hälle suodun viran suuruuden ja tärkeyden tuntien Hän valmisteli itseänsä ahkerasti, totisesti siihen, opilla ymmärrystään valaisten ja laajennellen näköalaansa. Terävä, jalo järkensä käsitti kaikki helposti, ja tiesi todesta eroitella toden muodon. Mitä Hän havaitsi ja oppi, oudon nähden, ohitse usein näkyi jäljetönnä menevän. Vaan vaikk’ei uudet ajatukset koskaan saaneet tätä tyyntä mieltä läikkymään, ne kasvoi, selvieli kuitenkin sen pohjassa kuin helmet meren syvyydessä, mihin ei myrskyt koskaan ulotu.

Salassa oli näin hän kasvanut ja voimistunut kuin kotkanpoika syrjäisessä vuorenrotkossaan. Nyt oli kotkanpojan pian koettaminen siipiään. Hän oli saava osan hallituksehen ja ensi valtakuntanaan Hän oli hallitseva tätä yliopistoa, jota jo vuosikymmenen Hän oli nimellänsä suojellut. Kuink’ ihanana, avarana avaunpi nuorukaisen eteen maailma, kun siihen ensikertansa hän astuu. Sen kaiken voitan! riemuitsee hän luottain voimaansa. Kuin paljon ihanampi, avarampi vielä on se maailma mi avauupi keisarivallan perillisen etehen. Kuin loisti Hälle maineen polku kaunis, korkea! Kuin riemueli sydämensä kun nähdessänsä tullannen tuhansien toivon Häneen kiintyneen, Hän tiesi näille kaikille ma tulen siunaukseksi! — Ja toinenkin ahtaampi, mutta yhtä autuuttava näkö riemuitti Hänen rintaansa. Tuo lemmenkukka suloinen, mi harvoin kukkii vallan korkeilla kukkuloilla, Hänelle kaikella ihanuudellansa oli puhkennut. Pyhällä siunauksellansa oli kirkko pian vahvistava sen liiton minkä oli tosilempi solminut.

Vaan toinen päätös oli taivahassa tehty. Jo makaa rauenneena käsi mi oli voimallansa valtikkata pitävä ja nuori sulho vihitähän Tuonen neidon kanssa. Hyljätty morsian ikänsä kaiken itkee sit’ onnen kangastusta kadonnutta mi kullankiiltävänä häilyi hetken edessä Hänen silmäinsä. Murheesta murtuneena seisoo jalo Isä poikansa haudan partaalla. Hän toivoi: tää mun työni täyttää, perillen saattaa mitä olen alkanut! Mut töiden täyttäjän vaan täyttyi oma määrä, perillen saattajan on oma kulku päättynyt.

He surevat, vaan yksinään ei valu heidän suruvetensä. Mitä he kaipailevat, kaipaa miljonat. Mustissa murheissaan Venäjän kansa tunkeupi nuot armaat kasvot viime kerta katsomaan, haikean huokauksen Suomi lähettävi jäähyvästiksi rakkaan Ruhtinaansa rakkahalle pojallen, ja Yliopistomme, jonka tuki raukes, leskenä seisoo huolihunnuissaan.

*

Helsingissä. Suomal. Kirjall. Seuran kirjapainossa, 1865.